

XXVIII. županijsko Natjecanje iz hrvatskoga jezika

28. ožujka 2023.

prvi (I.) razred

zaporka

--	--	--	--	--	--

(peteroznamenasti broj i riječ)

broj bodova:

90

Upute natjecateljima **koji ispit pišu na papiru**

1. Ispit se piše 90 minuta.
2. Prije rješavanja ispita treba čitljivo i pravopisno točno ispuniti listić sa zaporkom.
3. Natjecatelj zaporku treba napisati na manju i na veću omotnicu te na prvu stranicu ispita.
4. Ispitne zadatke treba pažljivo pročitati.
5. Treba pažljivo slijediti upute u zadatku.
6. Rješenja treba upisivati kemijskom olovkom crne ili plave boje na za to predviđena mjesta. Tinta se ne smije moći obrisati.
7. Ako natjecatelj želi izmijeniti odgovor, treba ga precrtati, dopisati istom kemijskom olovkom novi odgovor te podizanjem ruke pozvati dva člana Povjerenstva koja nadziru pisanje. Oba člana trebaju odmah pred natjecateljem parafirati izmjenu odgovora. **Svaki natjecatelj smije u cijelome ispitu imati najviše tri izmjene.**
8. Odgovori ne smiju biti pisani velikim tiskanim slovima.
9. Odgovori trebaju biti pravopisno i gramatički točni.
10. Nakon završetka pisanja ispit, radni papir i manju omotnicu treba staviti u veću omotnicu, koju treba predati članu Povjerenstva.
11. Nakon objave privremene ljestvice poretka natjecatelj ima pravo uvida u ispit i pravo na pismenu žalbu.

Želimo Ti uspjeh na Natjecanju!

Županijsko povjerenstvo:

1. _____
(predsjednik Županijskoga povjerenstva)
2. _____
(član Županijskoga povjerenstva)
3. _____
(član Županijskoga povjerenstva)

1. Podcrtaj šest riječi koje bi trebale imati veliko početno slovo kako bi tekst bio pravopisno točan.

U povodu 540. obljetnice *misala po zakonu rimskoga dvora* (1483.) izložen je jedan od dvaju izvornika toga našeg takozvanog *prvotiska* iz nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. Prva hrvatska tiskana knjiga otisnuta je svega 28 godina nakon dovršetka gutenbergove *biblije*. Akademik Josip Bratulić nazvao ju je monumentalnim djelom. „Njezina je vrijednost nedodirljiva kao što je nedodirljiva i vrijednost svake tiskane knjige iz toga ranog razdoblja. U ono vrijeme tiskati knjige pomičnim slovima bio je daleko veći pothvat nego otići na mjesec i vratiti se s njega”, rekao je Bratulić.

Glas Istre (prilagođen tekst)

6	
---	--

2. Upiši dijakritičke znakove tako da pjesma bude napisana u skladu s pravopisnim pravilima.

Kao vječno more sinje	(Kakva moc je vjetra koga) –
U kretu si gipkom, lakom,	Zuji, zveci, zvoni, zvuci,
Podaje se dahu svakom,	Šumi, grmi, tutnji, huci –
I mreška se i propinje,	To je jezik roda moga!

Petar Preradović, *Jezik roda moga*

5	
---	--

11	
----	--

3. Napiši podcrtane riječi u traženim oblicima.

Umjetnošću čovjek mjeri vrijednost svojih nazora o svijetu i o zbivanju. S njom se čovjek miče tminama i fosforescira na mračnom dnu stvarnosti, osvjetljavajući svoju tamnu stazu njenim sjajem, kao magičnim sumpornim okom, i tako se miče između zvijezda i tako živi.

Miroslav Krleža, *Predgovor Podravskim motivima Krste Hegedušića*

umjetnošću	nominativ jednine: _____
svijetu	nominativ množine: _____
osvjetljavajući	infinitiv glagola: _____
zvijezda	pridjev, muški rod: _____

4	
---	--

4. Zaokruži slova ispred triju pravopisno točno napisanih primjera.

- a) pet-šest
- b) tjedan – dva
- c) pola sata – sat
- d) istok – sjeveroistok
- e) strpljen-spašen
- f) lijevo-desno

3	
---	--

7	
---	--

5. Zaokruži dva zareza u tekstu koji su prema pravopisu pogrešno upisani.

Krleža, Miroslav rođen je 7. srpnja 1893. Autor je mnogobrojnih djela, a među njima je i moderni roman, *Povratak Filipa Latinovicza*. Bio je i politički aktivan, ali, premda lijevoga svjetonazora, strogo se protivio čistomu utilitarizmu u književnosti. Dapače, pritom se, kakav je već bio, nije libio ulaziti ni u sukobe s neistomišljenicima smatrajući da su kukavice oni koji radije šute, nego kažu što misle, pa makar zbog toga stekli i suparnike.

2	
---	--

6. Ispiši iz rečenice četiri riječi u kojima su provedene glasovne promjene i odredi ih.

Vučem to teško breme kako bih othranila svoje najdraže.

riječ	glasovne promjene

4	
---	--

6	
---	--

7. Odredi padež podcrtanim riječima.

Događa se to u jesenjoj noći

kada pada kestenje po asfaltu i kada se čuju psi u daljini,

i kada se tako neopisivo javlja čežnja za nekim

tko bi bio dobar, naš, bliz, intiman, drug,

i kome bi mogli da pišemo pismo.

Ispovjedili bismo mu sve što leži na nama.

Pismo bi mu pisali, a njega nema.

Miroslav Krleža, *Čežnja*

to – _____

asfaltu – _____

nekim – _____

sve – _____

pismo – _____

5	
---	--

5	
---	--

8. Odredi vrstu podcrtanim riječima.

Noću, u intimnom, poluglasnom razgovoru sa samim sobom, nikako ne mogu zapravo logički opravdati zašto se u posljednje vrijeme toliko uzrujavam zbog ljudske gluposti.

Miroslav Krleža, *Na rubu pameti*

noću – _____

sobom – _____

posljednje – _____

zbog – _____

4	
---	--

9. Odredi glagolski oblik podcrtanim glagolima.

Bilo mu je kao ptici koju pustiš u zrak. Što da radi? Kamo bi pošao? Kad bi samo bio znao što ga u životu čeka. Čudna li bijaše ta prva noć slobode.

August Šenoa, *Prosjak Luka* (prilagođen tekst)

	glagolski oblik
bilo je	
pustiš	
radi	
bi pošao	
bi bio znao	
čeka	
bijaše	

7	
---	--

11	
----	--

10. Upiši točan oblik pridjeva iz zagrada.

- a) U _____ (Krljezin) romanu *Zastave središnji* je lik Kamilo Emerički.
- b) Njegova djela poslastica su za svakoga _____ (iskreni) ljubitelja književnosti.
- b) _____ (zagrebački) piscu svoje ime duguje i Leksikografski zavod.

3	
---	--

11. Zadatak se sastoji od dvaju dijelova.

- a) Napiši hiperonime podcrtanih riječi.
- b) Ispiši iz teksta dvije imenice koje su kohiponimi.

Misal po zakonu rimskoga dvora najstarija je knjiga tiskana glagoljicom. Mihail Bobrowski, bjeloruski slavist i orijentalist, pišući 1820. godine o našem prvotisku, duhovito primjećuje kako je „ovo prvo izdanje rjeđe od bijeloga gavrana”.

virtualna.nsk.hr (prilagođen tekst)

a) glagoljica – _____

gavran – _____

b) kohiponimi – _____ i _____

4	
---	--

7	
---	--

12. Izdvoji dva oksimorona iz teksta.

Do danas je u svijetu ostalo sačuvano 11 izvornih kopija *Misala*, no nijedna nije potpuna. Najpotpuniji je primjerak koji se nalazi u Sankt Peterburgu u Rusiji i nedostaje mu samo jedna stranica. Na internetskim stranicama omogućeno je digitalno prelistavanje *Prvotiska* u virtualnoj stvarnosti.

_____ , _____

2	
---	--

13. Ispiši iz teksta jedan sinonim i dva antonima podcrtane riječi.

Od početka, još od najranijih dana njegove mladosti, žena je bacala Filipa iz najmračnijih potištenosti u ekstazu i iz suludih zanosu u očaj, i on bi puzao na rubu samoubojstva, zgažen i sasvim slomljen kao zgažen puž bez kućice, slinav i blatan i ranjav.

Miroslav Krleža, *Povratak Filipa Latinovicza*

sinonim: _____

antonimi: _____ , _____

3	
---	--

5	
---	--

14. Zaokruži slovo ispred rečenice u kojoj je riječ *bolnica* metonimična.

- a) Uprava bolnice poručuje da je i dalje na snazi obveza nošenja zaštitnih masaka.
- b) Premda se činilo da je sve u redu, za svaki slučaj odvezli su ga u bolnicu.
- c) Uz toliko ozlijeđenih igrača naš sportski klub postao je prava bolnica.
- d) Bolnica je raspisala natječaj za liječnika specijalista kardiologije.

1	
---	--

15. Ispiši iz rečenice četiri sintagme u kojima glavna sastavnica upravlja zavisnom sastavnicom.

Zbirka novela *Hrvatski bog Mars* potresnim slikama prikazuje bespomoćnost i gorko progovara o užasima koje donosi rat.

_____ , _____

_____ , _____

4	
---	--

5	
---	--

16. Ispiši iz rečenice ukupno pet odredbenih (atributnih), dopunskih (objektnih) i okolnosnih (adverbijalnih) sintagma.

Misalom smo se pridružili malobrojnim narodima Europe koji imaju inkunabule.

odredbene (atributne): _____

dopunske (objektne): _____

okolnosne (adverbijalne): _____

jutarnji.hr (prilagođen tekst)

5	
---	--

17. Podcrtaj riječ koja u sljedećoj rečenici ima službu nesamostalnoga rečeničnog dijela.

Leonard Tandarić još je 1983. istaknuo kako je *Prvotisak* knjiga čije obljetnice treba redovito obilježavati u Republici Hrvatskoj.

1	
---	--

6	
---	--

18. Ispiši dijelove iz rečenice i odredi o kojim je dijelovima riječ. Potrebno je ispisati i samostalne i nesamostalne rečenične dijelove.

Između dvaju ratova djela velikana Krleža prevedena su više puta na češki jezik.

rečenični dio	služba riječi u rečenici

9	
---	--

9	
---	--

19. Dopuni tekst traženim oblicima glagola.

Da _____ u nekoj većoj europskoj zemlji, književnika Miroslava Krležu
roditi se, perfekt, 3. l. jd.

_____ kao jednoga od najvećih svjetskih pisaca svojega vremena.

pamtiti, kondicional I., 1. l. mn.

Uistinu, kad u budućnosti netko _____ antologiju europske književnosti
raditi, futur II., 3. l. jd.

20. stoljeća, _____ ne _____ li u njoj i Fric svoje mjesto.
pogriješiti, futur I., 3. l. jd. pronaći, prezent, 3. l. jd.

5	
---	--

20. Napiši podcrtane riječi u kanonskome obliku.

Želio je svojoj kćeri pokazati zašto se mnogi kunu u to da je *Kraljevo* najsvjetliji primjer
hrvatske ekspresionističke drame.

želio je – _____

kćeri – _____

se kunu – _____

najsvjetliji – _____

4	
---	--

9	
---	--

21. Nadopuni tekst tako da riječima na zadane crte upišeš brojeve u zagradi.

LEONE *strogo i odlučno*: Meni su bile _____ (22) godine kad sam mislio da bi ovo što vi govorite moglo možda ipak biti istina! Odonda prošlo je _____ (16) godina, draga moja!

Miroslav Krleža, *Gospoda Glembajevi*

2	
---	--

22. Odredi koja je standardnojezična norma prekršena u podcrtanim riječima.

Na tren je tiho: sve glasove proguto je muk,
i dok hladno klizi zvek pasjega lanca,
u daljini neka lampa tiho žmirka očima.

Miroslav Krleža, *Noć u provinciji*

proguto – _____

zvek – _____

2	
---	--

4	
---	--

Pozorno pročitaj zadani tekst i riješi 23., 24., 25. i 26. zadatak.

Aleksandrijsku knjižnicu, koliko nam je poznato, u trećemu je stoljeću prije Krista osnovao Ptolomej I., makedonski general koji je služio pod Aleksandrom Velikim, kojega je pak poučavao Aristotel. Legenda kaže da je knjižnica izgrađena oko jezgre knjiga koje je Aristotel ostavio jednomu od svojih učenika, Demetriju Falerskom. (...) Kako bi nahranili tu vječno gladnu zvijer, ptolomejski su kraljevi izdali naredbu da svaka knjiga u njihovu kraljevstvu ima biti otkupljena ili prepisana i prenesena u knjižnicu koja je na svojem vrhuncu, kaže predaja, sadržavala gotovo pola milijuna svitaka. (...) Najmanje tri stoljeća krov Aleksandrijske knjižnice čuvao je većinu memorije mediteranskoga svijeta. Pišući gotovo cijelo stoljeće nakon pretpostavljenih događaja, Plutarh nam kaže da je knjižnica izgorjela u požaru koji su podmetnule trupe Julija Cezara tijekom opsade Aleksandrije 48. godine prije Krista. Jedan od prvih učenjaka koji je radio u knjižnici bio je Kalimah, grčki pjesnik i kritičar. (...) Kalimah je vjerovao da čitanje knjigama i njihovim autorima osigurava vječni život. Možda. Malo knjiga može preživjeti uništenje knjižnice i malo se autora drži splavi svojih preživjelih knjiga. A ostale skončavaju sa zdanjem koje ih je čuvalo. Moj bi učitelj latinskoga rekao: „Moramo biti zahvalni što ne znamo koje su sve velike knjige izgubljene u Aleksandriji jer da znamo, bili bismo neutješni.”

Alberto Manguel, *Dok pakiram svoju biblioteku* (prilagođen tekst)

23. Koja je sintagma u tekstu sinonimna metaforičnoj sintagmi *vječno gladna zvijer*?

1	
---	--

24. Prepiši rečenicu koja pokazuje način prikupljanja knjiga za Aleksandrijsku knjižnicu.

1	
---	--

25. Koja je riječ u jednoj od prvih dviju rečenica teksta leksikalizirana metafora?

1	
---	--

26. Elementi kojih se dvaju funkcionalnih stilova isprepliću u tekstu?

_____, _____

2	
---	--

5	
---	--